

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theatrum Asceticum, Sive Meditationes Sacrae

Neumayr, Franz

Ingolstadii [u.a.], 1747

VD18 14516888

Meditatio I. Veræ Devotionis incitamenta, sive S. Dionysius Areopagita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54686](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54686)

DEVOTIO MARIANA

ARGUMENTUM
TRIUM MEDITATIONUM,
ANNI M. DCC. XL.

MEDITATIO I. VERÆ DEVOTIONIS INCITAMENTA.

ARGUMENTUM.

Deam *perfectæ Conversionis* in Augustino dedimus anno priorè: necesse jam est *de mediis*, quibus illa efficitur, meditari. Est autem communis Doctorum sententia, inter media præcipua numerandam esse *veram, ac solidam Devotionem*, qua quis in Dei Matrem feratur. Cur ita sentiant, si interrogas, dicent: *vera conversio pendet à gratia efficace, cum nec cadat sub meritum, nec dari à Deo soleat merè gratis: impetrari orando debet: oratio, ut audiatur facilius, potest, & vult Maria efficere, si, ut DOMINAM nostra devotione demeriti, PATRONAM apud*

Filium, & ADVOCATAM apud Judicem habeamus. Propterea, & quia credidimus, rem gratam nos præstare DD. Sodalibus, præcipuè jam aliàs tenero amore flagrantibus, atque ad præstandum pro Festo Tituli homagium annuum proximè accinctis, tres hujus anni Meditationes in considerandis Mariana Devotionis *Incitamentis, signis, ac Fructibus* exigemus.

Ordinur *ab Incitamentis*, per quæ & cultus B. V. *antiquus* excitatus est, & *novus* augetur, ac propagatur, sùntque eadem omnino, quæ Formula exhibet (nempe colendam esse Mariam, quia *sancta* est, quia *Dei Mater*, & *Virgo*, quia *Domina*, *Patrona*, *Advocata*) & qualibùs haud dubiè ab ipsis Apostolorum temporibus usi fuerunt viri Apostolici, ut regionibus, quibus Christum prædicabant, eadem operâ Deiparæ venerationem inferrent.

Inter hos S. Dionysius Areopagita fuit, qui primus Lisbio Senatori Parisino ad fidem à se converso persuasit, ut delubrum Mercurii fineret in Sacellum converti, in eaque pictam à S. Luca Deiparæ Effigiem magnificè ornatam collocaret. Factum iniquissimè ferens uxor Larcia, ad Fescenninum Romanum Præsidentem virum detulit. Damnati capitis Discipulus & Magister, ambo Martyrum gloriam adepti sunt, non solum, quòd Crucifixi, sed titulò singulari, quòd Mariæ Matris ac Virginis cultum publicè profiterentur. Valuit exempli vis, ipsamque Larciam in viri sequelam traxit, unà cum Visbio filio, nam & ipsi pro eadem fide, ac cultu capite plexi sunt. *Ita Martyrologium Gallicanum.* Erit igitur præsentis Meditationis

Materia: S. Lisbius Mariæ se devovens, Dionysio Duce.

Puncta duo: Primum, S. Dionysii pro Lisbio cura.
Secundum, S. Lisbii ex cura profectus.

Fructus. Resolutio, cor suum, instar Sacelli, dedicandi Deiparæ, & amoris solido totum consecrandi.

Pro-

Propositum. Statuamus sæpius meditari *incitamenta*, quibus amor hic excitatur, & *in specie* nunquam posthac renovare Formulam, quin prius expenderimus tria Formulæ capita, nempe *cur* colenda Deipara sit, *quo modo*, & *qua spe*.

PROLOGUS.

Antiquissima Cultûs Mariani origo ostenditur ex Imagine, quam S. Lucas utique non sine divino instinctu pinxit.

S. Lucas. Angelus Personatus. Judith. Esther. Sponsa. Chorus.

Lucas. AH! quid ago? *Exhibetur pingentis cubiculum.*
 Nimis imperfecta fit hæc Imago!
 Tædet sic pergere....
 Scilicet Mariam pingere,
 Opus est majus humanis viribus.

Aria.

Vidi, vidi Virginem;
 Et Mens admirabilem
 Bene adhuc speciem
 Sibi repræsentat:
 Sed ideam animi,
 Ah! non potest assequi,
 Quidquid manus tentat:

z. Cx.

2.

Cælum! da artificem!

Da, qui tam amabilem

Rectè pingat faciem!

Æquum est, quod clamo:

Clamo, quia celebrem

Volo fieri Virginem:

Clamo, quia amo.

Angel. Person. Ergò non perficies Iconem?*Lucas.* Ah! quàm vellem! sed! ...

Saltem ô! si quis mihi ostendat imaginem,

Quæ serviat ut prototypon,

Secundùm quod possim effingere ectypon!

Angelus. Cogita,

An nihil juvare te possint figuræ, & symbola.

*Chorus.**Exhibitio.* Talem pinge Virginem,

Talem habet speciem!

Judith. Judithæ pinge similem:

Est mulier fortis,

Ut castrorum acies ordinata terribilis.

Esther. Estheri pinge similem:

Regina est, quæ adstat Deo

In vestitu deaurato,

Varietate circumdata.

Sponsa. Non, non armatam, non Reginam,

Sed Sponsam pinge divinam,

Ex millibus electam,

Super omnes dilectam.

Sol. Ita, ita, pinge electam ut Solem!*Luna.* Imò pulchram pinge, ut Lunam!*Aurora,*

Aurora. Ut Auroram surgentem,
Terra. Ut hortum florentem,
Aqua. Ut fontem uniones fundentem,
Aër. Ut Irim ex nube pendentem,
Ignis. Ut rubum in igne fulgentem,

Chorus.

Sic, sic pinge Virginem,
 Talem habet speciem.

Ariose.

Judith. Mulier Hebræa *Esther.* Throni Majestas,
 Inter trophæa, Sceptri potestas,
 Palma in manibus, Gemmea nobilis
 Oreus sub pedibus, Lux diadematis

Sponsa. Viva formosæ
 Purpura rosæ,
 Nivea candidi
 Gratia lili

Omnes tres. Propria Virgini symbola sunt:

Spon. Suavis, *Jud.* Bellatrix, *Esth.* Augusta,
Jud. Potens, *Esth.* Beata, *Spon.* Venusta,
Esth. Gloria hominum, *Jud.* Orbis Refugium,
Jud. Terræ præsidium, *Spon.* Numinis gaudium,
Spon. Cæli delictum,
Esth. Domina superum,

Omnes tres. Apta Mariæ apposita sunt.

Aqua. Sic fundit favores, *Terra.* Sic spargit odores,
Aër. Sic placet, *Ignis.* Sic splendet,
Luna. Sic candet, *Aurora.* Sic rubet, *Sol.* Sic ardet,
Z *Sponsa.*

Sponsa. Sic est amabilis, *Esther.* Sic admirabilis,
Judith. Sic formidabilis:

Chorus. Sic, sic pinge Virginem,

Lucas. Non sic pingam Virginem,

Chorus. Talem habet speciem,

Lucas. Non hanc habet speciem.

Lucas. Abscedite! non placetis:
 Vix *umbram* Mariæ habetis.

Angelus. Ita est: sed quid facies?
 Perfectam Mariæ imaginem nunquam reperies.
 Suadeo, ut sedulò consideres singulas,
 Et, quod perfectum est, de singulis eligas;
 Ac demum unam in tabulam omnia congeras.

Aria.

Aqua gemmas, terra flores

Sacræ det imagini:

Iris vesti det colores,

Ignis vitam vultui.

2.

Sol luceat ex oculis,

Et caput cingat radiis:

Aurora genas pingat,

Et Luna frontem fingat.

3.

Judith det severitatem

Sponsa pulchritudinem,

Esther addat Majestatem:

Sic, sic pinge Virginem.

LUCAS. Bonum, sed difficile est tuum consilium.

Ange.

Angelus. Cælum feret auxilium :
 Spondeo certissimò.
Lucas. Sperabo in Domino
 Quid hoc? quò servulus abiit subitò?
 Nescio, quæ spes surgit in animo.
 Ignotus ad servitium iste se mihi obtulit :
 Et spondeo certissimò
 Verba sunt plena solatio :
 Quid? si sub servili schemate cælestis Genius
 Lateret abditus?

Arietta.

1.

Habent hoc Angeli,
 Vices ut famuli
 Velint subire,
 Magnæ si Virgini
 Possint servire.

2.

Nempe sic homines
 Volunt docere,
 Quantæ sit gloriæ
 Servi Deiparæ
 Nomen habere.

Lucas. Rem indagabo ... ô Coelum! ô Coelum!
Angel. * Cave, hoc feceris: conservus tuus sum. * *Prohibet adorari se*
 Ecce perfeci imaginem:
 Veni, judica,
 Num rectè expresserim Virginem.
Lucas. O artificium! stupent oculi, cor ardet!
 O artificium!
Angelus. Accipe, & similes pinge nontam in tabulis,
 Quam in hominum animis.
Lucas. En ô Maria! en totum me!
 O, ut possim facere,
 Ut totus mundus diligeret te!
 Accipio, & per orbem circumfero.

Z 2

Hanc

Hanc formam, ô mortales, hanc cordi imprimite,
Virâ exprimate.

Duetto.

Huc oculis, huc animis,

Adeste! Festinate!

Hanc Iconem amabilem

Spectate!

Hanc formam admirabilem

Amate!

Hanc sine periculo licet spectare,

Hanc palam, cum laude, potestis amare;

Adeste! spectate! amate!

MEDITATIONIS

DE

MARIANÆ DEVOTIONIS INCITAMENTIS

PUNCTUM I.

Dionysii pro Lisbio Cura.

SCENA I.

S. Lisbius Haraldus. S. Dionysius, S. Rusticus.

Lisbius. Haralde, vir est Lisbius, non fœmina: & est virorum,
semel statuta bene amplecti fortiter, tenere constanter. *Har.*
Sic tamen læsisse Deos, affixisse sororem meam, scio, pœnitebit.

(*) *Lisb.* Infanus sit, quem pœnitet egisse bene. Stat fixum ani-

(*) *Haraldus* abit.

mo,

mo, tuum me Servum, Virgo, publicè hodie profitebor: Nec permittam ultrà, ut à meis subditis aliquid contra tuum honorem unquam agatur. *Dion.* Opportuni venimus. Salve dilecte in Christo Fili! *Lisb.* O Salvete mei Patres! sed cur duo soli? *Rust.* Nempe ad baptizandos Neophytos trans Séquanam Eleutherius abiit. *Dion.* Totus, ut video, affectu cales. *Lisb.* Ita est: totus ardeo. Amo, exosculor Divinam Virginem! O ut mecum filius, uxor, Haraldus, & omnis cognatio amet! *Rust.* Exemplò trahes. *Lisb.* Sic spero equidem, & spem Florillus facit, qui me secutus, quanquam, volente me, quòd Sacra Christiana susceperit, adhuc dissimulat meis, tamen admirando fervore urget, ut dejecto ex aris Mercurio hanc Iconem substituam, & *primus* esse Parisiis velim, qui Matri Dei Sacellum statuam. *Dion.* Est, quod dixi, vir bone: Contemptibilia mundi elegit Deus, ut confundat fortia! puer, mihi crede, virtute baptismi fortis viros, cum se feret occasio pugnae, in pudorem salubrem aget. *Lisb.* Imò egit: puduit morarum me, quas exprobravit toties charus præ filio puer: Humanæ prudentiæ est datum satis, declaravi me meis, idolum amovi, Sacellum vestivi: (*) Paratum altare stat: ornandæ imagini ultimam admovere manum vestrum est. Imperate, quid deceat: nullis sumptibus parcam, ut palam constet, quantum cupiam Deiparam coli. *Dion.* Digna est Senatore Parisino magnificentia! *Rust.* prodigalitas sancta! sed quid ad hæc amici, quid Larcia uxor dicunt? *Lisb.* Nihil de me vos angite: vobis est, quod metuam. Nam uxor, ubi tantum auri pro Sacelli ornatu expendisse me vidit, exarsit irâ, & Haraldo fratri suo amarè quæsta est. Vereor, ne quid in vos machinetur, velut auctores facti. Cavete! scitis, quid mulier avara possit, & furens. *Dion.* Nihil potest: Nam *Christianus nihil, nisi peccatum, timet.* *Rust.* Tu tibi metue, ne quid illa tuæ constantiæ noceat. Scis, quid in maritos uxores possint. Bene currentem navim sæpe in scopu-

Z 3

los

(*) Sacellum aperitur.

los rapiunt Sirenes blandæ. *Lisb.* At ego maritum me esse memini, non servum. Amo uxorem, sed plùs honestatem, plùs virtutem amo. *Dion.* Et plùs JESUM, plùs MARIAM amas. *Lisb.* O Pater, exultat animus tantas oculis delicias gratulans. Non sum explicando, quid intus sentiam, cùm contempior hanc faciem. *Dion.* Et tamen inanimem tantùm vultum vides. At mihi obtigit beata fors, ut vivam viderem. *Lisb.* Et poteras sine mentis excessu? *Dion.* Quibus gaudiis innataverim, DEUS novit. Aspectu amabili raptus procidissim in genua, adoraturus ut Deam, nisi fides sancta prohibuisset. *Lisb.* Credo: Nam Divinum certè aliquid hæc facies habet. *Rust.* Sic est omnino: Neque enim hæc forma accendit, sed extinguit libidinem. Vel gravissimè tentatos ad scelus, unus hujus Iconis aspectus juvit, ut omnes profanæ pulchritudines sine mora sorderent. *Lisb.* Ah! bellua sit oportet, qui caducam formam præ cælesti diligit. Tria, quibus raptor, hinc effulgent, *Modestia Virginis, Amabilitas Matris, & Majestas Regina!* Mater, Domina, esto, obsecro, apud Filium Patrona mihi, & Advocata! Eja! ornatè, Altari imponite! festus mihi hic dies erit, quo Sacramentum MARIÆ dicam, & *perpetuum servum* scribam, paratus, nobilem famulatum etiam fuso sanguine profiteri palam. Accingite vos: dum vos altare, ego Syngrapham paro. *Dion.* Verba dictabit amor. *Rust.* Calamum fervor reget.

S C E N A II.

Accedit Florillus.

F*Lorillus.* Here. *Lisb.* Quid interpellas? En! Matri tuæ meæ Dominæ, quod urges toties, jam tandem me palam mancipio. *Flor.* O Divinum consilium! sed metuo, ne inimicus omnis boni novas moras bene coeptis injiciat, & vobis maximè formidandas, O mei Patres! *Dion.* Quid enim affers, mi Fili!
Flor.

Flor. Ah! Fescenninus Præses hac hora ex Liguria in urbem rediit, & adest servus ab illo missus cum mandatis, ut quantocyus in curiam properes. *Lisb.* Quid est negotii, quod ita urgeat! *Flor.* Româ, aiebat, accepisse mandata Præsidentem, sine mora exhibenda Senatui. *Lisb.* Romana mandata adsunt! quid? si in Christianos statuta? *Dion.* Certè odit Christum infelix Roma. *Lisb.* Quidquid sit, audienda sunt. Dic, protinus compariturum. *Dion.* Eamus, Rustice. eamus hinc: latebras jam amare nos decet, ne cruenta tempestas nobiscum involvat hospitem tam beneficum. *Lisb.* Absit hoc: Decreta dies est, hodie me Deiparæ, & hoc Sacellum consecro. Perficere vos coepta velim, dum sciam, quæ res agatur. In omnem casum firmatus est animus mihi: Nihil veniet improvisum, quidquid venerit. Si moriendum, aut pro vobis, aut certè vobiscum moriar. *Dion.* Firma cælum, quam audio loqui, fortitudinem, dignam præcellis cogitationibus, quas Christus suggerit! *Lisb.* Quantum quantum est animi robur, vobis debetur totum, & Evangelio. O quàm Sapienter quotidianam hujus Sancti Codicis Lectionem suasistis mihi! En! ut opportunè paulò antè se Textus ex Luca obtulit: *Dico autem vobis amicis meis, O verè Divinam Divini Servatoris humanitatem! mancipia amicos vocat! Dico vobis: Ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius, quid faciant: Ostendam autem vobis, quem timeatis: timete eum, qui postquam occiderit, habet potestatem, mittere in gehennam: Ita dico vobis, hunc timeate.* O Sententia salutaris! Nempe quidquid contrà nitar, moriendum est aliquando: Morbò an ferrò moriar, quid interest viri, si modò bene? At si post mortem gehenna me excipit, tum verò verè miserè mecum agitur. Patres, hic timor omnes noxios timores pellit. *Solus DEUS terribilis est: DEUM qui timet, nihil timet, præter peccatum.* *Dion.* Plaudite Superi! cecidit in terram bonam verbi Divini semen. *Rust.* Perge fortis. Priùs tamen huc iterum verte oculos: Roga
Vir-

Virginem, ne patiatur, ut verbis facta dissentiant. *Lisb.* Chara Mater! juva filium, & dignum tuâ gloriâ inspira animum mihi! eo.

S C E N A III.

Dionysius. Rusticus. Visbius. Haraldus.

D*ionysius.* Salvum te Deus velit. At nos, Rustice, levemus capita nostra, quoniam appropinquat redemptio nostra! quid enim aliud mandata Romanaferant, nisi nuntium de adventu Domini? *Rust.* Gaudeo, quia si hodie venerit Dominus, inveniet vigilantem. *Visb.* Ergò in periculo Pater est, & citò monendus. *Vah!* quos rursus video? *Harald.* Auctores turbarum vides. *Visb.* Hic soli? ubi est Pater? *Dion.* Expectare nos reducem jussit: ipse in Senatum vocatus abiit. *Visb.* Revoco periclitantem. *Harald.* Cave! nam ipsa ex Senatu absentia suspectum commercii cum Christicolis faceret. Si doceas de discrimine, satis est. *Visb.* Obedio. *Har.* At vos, nisi expectare vim malitis, sine mora vos hinc proripite! ita Haraldus jubet. *Dion.* Dominus ædium? *Har.* Amicus Deorum, Larciaæ frater. Oggannire cessate, & purgate locum! nisi properatis, expellam. *Rust.* Contra vim nihil possumus. Sed quomodo injuriam excuses Lisbio, tu videris. *Har.* Excusabit Fescenninus Præses, ad quem jam ego vos traherem, nisi Lisbium amarem, quem hæc malè feriata Societas parùm abest, quin jam perdidit. *Rust.* Trahe, quò vis, gaudentes ibimus: nam *Christianus nihil, nisi peccatum timet.* *Har.* Jam sæpius audivi hoc apophtegma jactari: modò se offert occasio, qua apparebit, qui sitis, heroës utique digni, quibus Furia Mausolæum struant. Liberare tandem oculos meos invito conspectu! antiquam ego faciem huic loco restituum: vos, nisi me orcus glutierit, hanc domum non revisetis.

SCE-

S C E N A IV.

Dionysius. Rusticus. Florillus

D*ionysius.* Bene est, confirmor: illuxit suprema dies tot votis desiderata! *Rust.* Illuxit! superabundo gaudio, dum spero futurum hodie, ut dissolvam, & sim cum JESU, cum MARIA! *Dion.* Una tamen me cura angit: Quid Lisbio fiet? quid reliquo novello gregi, post pastores dissipatos? provide, obsecro, providum semper Numen! ad preces, amice, ad preces nos conferamus! donum perseverantiæ donum optimum *de sursum est à Patre luminum!* *Rust.* Quem nobis, Virgo, & nostris oviculis propitium reddas! Quid tu, Florille, affers anhelus, & pallens! *Flor.* Ah! fugite Patres, explorata res est: contra vos Fescenninus coëgit Senatum, de vita agitur. *Dion.* Bonum nuntias. *Flor.* Nempe vobis, quibus mori est votum, ut cælo fruamini! sed orphano mihi quid fiet? *Dion.* (*) Hunc Patrem habes, istam Matrem: & te orphanum vocas? *Rust.* Quanquam si eadem viâ eundem nobiscum tibi in cælum foret, an nolles ire? *Flor.* Inani me spe solaris: desertus sum, si vos deseritis. *Dion.* Imò ante nos in prælium tu vocaris: Haraldus, qui hinc ejecit nos, crede mihi, arma parat adversum te, & metuo, ne triumphet. *Flor.* Haraldus ejecit vos! O ferum hominem! sed ego non timeo: hodie sciet, qui sim, cum hujus illum facinoris coram Lisbio arguam. Quo me donastis, hoc munus sanctum obfirmat pectus: satis armatus sum! vel si concitatus furore oreus irruat, invictus stabo. *Rust.* Sic places. Quòd si tamen, ut homines sumus, cum ad rem ventum erit, trepidare cor senseris, huc oculos conjice, hæc Virgo est mulier fortis, & fortem faciet. *Dion.* De te nihil spera, quia infirma est caro, pro te omnia, quia MARIAM amas, & ipsa te. Jam vale, fili, notas tibi repetimus latebras, ne hospiti fraudi simus. Si qua opus est

Aa

Lisbio

(*) Imagines exhibet.

Lisbio nostrâ operâ, cùm redierit, admone: reperies orantes Deum, ut instanti pugnae animos præparet. *Flor.* Servet vos nobis cælum! obedio jussis. At ego sic sentio calere pectus, ut nolim latere amplius! (*) affixum pectori splendeat hoc signum palam, & sciat orbis, quàm te, & tuum amem Filium, O Virgo Mater! ... Hem! nola sonuit: ad pugnam Haraldus vocat. Heu! quod monstrum video!

S C E N A V.

Haraldus Florillus, Lisbius, Visbius.*

H*Araldus.* Gaude Mercuri! nunquam pretiosius colebaris, Sed hinc tua potentia fulget illustrius, quòd per tuos inimicos hunc honorem paraveris tibi. Christicolis hanc Lararii magnificentiam debes: Triumpham! ... Puer, citò Dominam ad hoc spectaculum evoca. *Flor.* Putas acceptum fore? *Har.* Quid hoc interrogas? *Flor.* Quia, nisi insanam credis, tandem ultra non potest placere truncus altari impositus. *Har.* Inferi! jam tu quoque crocitare didicisti cum corvis? ... Sic est: hem! palam signum contempti Dei ostentat impudens. Abistygis pabulum, aut victimam Deo immolo. *Flor.* Cui Deo? nam iste tuus Mercurius unde se DEUM probat? Christum autem si DEUM vocas, en jugulum! immolari gaudium est: Christianus nihil, nisi peccatum, timet. *Har.* Portentum pueri, insultas viro? *Flor.* Provoco. Sed herus redit. Ah here, quæ est hæc audacia viri, qui te absente restituit idolum aræ, quam tu hodie Sacram Dei-paræ honoribus cupis! nunquid ut dejiciam, jubes? *Lisb.* Vah! Spectaculum insolens! hoc ausit aliquis domi meæ! *Flor.* Ruat informe lignum! in ignem truncus! *Har.* Siftis impie! *Visb.* Temerarius puer! *Flor.* In ignem! *Visb.* Non prohibes nefas, Pater?

(*) Iconem B, V: affigit pectori.

Pater? *Flor.* Imò nōne sic jubes, here? *Lisb.* Florille places, sed quiesce tantillum: nondum facinoris generosi satis dignum Theatrum habes. Spectator sit Dionysius, est necesse, ut laudem feras. *Har.* Dionysius nempe, quem ex Fescennini adventu trepidum jam fuga abstulit. I nunc, & Christicolarum fortitudinem jaeta. *Flor.* Prō! quid est hoc? tantum virum non pudet mentiri! here! non fugit vir sanctus, sed cum ignominia hinc ejectus est domo, ab hoc Haraldo. Scio, ubi moretur: vis, ut revocem? *Lisb.* Perge celeriter. *Flor.* Inducias habes Mercuri, sed cūm rediero, vœ tibi! *Har.* Rumpor irā! *Lisb.* Me verò oporteret irasci, si Christianus non essem. Nunc, quoniam mansuetudinem Christus imperat, hoc interrogo, qua tu auctoritate in ædibus non tuis hæc agis tu? *Har.* Cavebam tibi, & pro te sollicita jubebat Larcia: num injuriam feci? *Lisb.* Jubebat Larcia! dominari mihi mulierem passurum credis? injuriam viro facis. I, nuntia uxori, sollicitudinem de me ponat: non ita imprudens sum, ut opus sit consilium à fæmina petere. *Har.* Atqui video te à Senatu abesse, qui contra Christi ascleas convocatus est, quid? hoc viri prudentis consilium vocas? *Lisb.* Postquam audivi, cur sit coactus, non decebat intrare. Decernant collegæ de absente, quod volent: Lisbius nihil, nisi peccatum, timet. *Har.* Non diu amplius insultabis. Blasphematur Mercurius, contemnitur soror, puer petulans exhibilat virum, & Lisbius ridet! hoc ferat Haraldus! vindicabo. *Lisb.* Pueros sic terre! Lisbius nihil, nisi peccatum, timet. *Visb.* Ah! Pater!

S C E N A VI.

Lisbius. Visbius.

Lisbius. Et tu adhuc ingemiscis, mi fili? *Visb.* Nempe quia sic ego infelix Filius sum, qui Patrem habeam Deorum hostem. Felix eris, si Patrem sequeris. Aut age, quod tibi in me displi-

Aa 2

est

cet facinus ; quod minùs dignum videtur viro prudente, ac nobili? *Visb.* Per Matris lacrymas, per meam orbitatem, per familiæ luctum precor, ut accedas Senatum, quò es vocatus, neque adeò te ipsum prodas, ac opes, famam, honores, vitam improvidè prodigas. *Lisb.* Senatum accedam, qui contra Deum coactus est, quem à me coli nôsti? *Visb.* Ah! contra Deum! in quo tu stipite Deum aspicias, ego vis hominem video. *Lisb.* Scilicet non habes oculos meos. Tamen, si hoc solum petitur, fiat, quod petitis, accedo Senatum. I, nuntia Matri. *Visb.* Irrides Pater? *Lisb.* Serius loquor : Accedo Senatum, & Romana mandata audiam, at, non ut probem, audiam. Cùm legentur, fili, cùm tumens irâ Præses nostram reposcet sententiam, palam assurget *Lisbius*, palam affixum cruci attollet Deum, & diplomatis damnabit sævitiem. I, nuntia Matri. *Visb.* Heu! quid loqueris, chare Pater! quod facinus meditaris immane, barbarum, horridum, execrandum! *Lisb.* Facinus Deo gloriosum, mihi utile. Eo. *Visb.* Ah! siste, obsecro! jam muto preces. O si quid filius potest exorare Patrem, ne quæso, Senatum intra! in quas me miseras projicis! *Lisb.* Sine. *Visb.* Sinam in mortem ire? non sino. Per quidquid charum, quò ruas, cogita. *Lisb.* Cogitatum est satis. Si Patrem diligis, premis vestigia. Sequere! in cælum imus. *Visb.* Ah! si in cælum imus, cur sine Matre eam? Si occideris Pater, quid mihi, quid Matri fiet? vive, obsecro! Si errare videmur tibi, errores dedoce? dissimula tantisper, qui sis: quis scit, lætus an non tandem venturus sit dies, quo pectus impletum virtute supera audeat profiteri fidem tecum, quam refugit modò, eúmque, quem colistu, ego & Mater pariter colamus Deum. Miserere Pater! *Lisb.* Hem! nunc loqueris aliquid. Spes ista vincit. Utinam hæc adfit hora brevì, qua tu, & Mater cessetis amare me, & cor totum meo donetis, qui solus amorem meretur, Deo! Senatum, quoniam sic vis, accedam, & quà licet, personam etiam dissimulabo: num satis hoc tibi? *Visb.* Satis Pater! nunc amas me. *Lisb.* Jam
 tu

tu vicissim hoc agas velim, ut advenas, quos adducet Florillus, hic domi occultes meæ. Cave, ne quid illis aut ab uxore, aut ab Haraldo contingat mali. Secus si fiat, qui sim, quantumcunque resistatis, clamabo palam.

S C E N A VII.

Visbius. Haraldus.

Visbius. Beasti me. O factum bene, quod falsam spem ruenti in exitium objecerim Patri! nunc exarmanda & Mater erit. Felix ades, Haralde! *Harald.* Quid triumphas? *Visb.* Discussæ nubes sunt, redivit Sol. *Har.* Eja! *Visb.* Mutavit mentem Pater, & abiit in Senatum. *Har.* Serio? *Visb.* Sic est. *Har.* Mutaverit se Lisbius, non se mutavit Haraldus. Stat vindicare me, & ulcisci Mercurium. *Visb.* Pueri petulantia virum non lædit. *Har.* Nisi petulantiam Vir approbet. Vidi, sensi sarcasmos, quibus il-ludit Lisbius mihi, cum insultaret Haraldo Florillus. *Visb.* Crede avuncule, alius jam est parens: in Senatum ivit. *Har.* Et ego ad præsidem eo, ad quem jam præcessit Soror. *Visb.* Mater ad præsidem ivit? quid factura? *Har.* Accusatura virum rebellem Diis. *Visb.* Prô miserum me! non erit rebellis ultra: num centies dicam? *Har.* Quoties voles, non credam tamen. Pereat, qui odit Deos! *Visb.* Tene hæc decet loqui? te Matrem sic concitare? Ah! si quid amas cognatum sanguinem, miserere Visbii, parentem serva! *Har.* Amicus tu, amicus parens, sed magis amici Dii. Atque ut intelligas, quam non sim inimicus Lisbio, hoc scito, non id me agere, & Sororem, ut ipse pereat, sed ut pereant in visum Deo advenæ. Si mentem, quod ais, mutavit parens, agat, quod petet Præses, & suo etiam suffragio publicè Dionysium & asseclas damnet. Sic probabit, qui sit. Faciet? *Visb.* Ah! Haralde, non sufficiat tibi, quod se dissimulet parens? *Har.* Hem-

A a 3

tre-

trepidas! sentio, fucum facis: nihil mutavit se Lisbius, ad Præsidentem eo. Tu, si Patri caves, hoc cave, ne quâ evadant advenas, & cùm illos Florillus adduxerit, blando sermone detine, donec satellitium adsit à præsidente. Sic consules Patri. *Visb.* Sic scilicet! *Har.* Consilium bonum consulo: nam abscissa radice facile arefcet arbor, & ereptis Magistris Discipulus mutabit sententiam.

S C E N A VIII.

Visbius. Florillus.

Visbius. Miserande Pater! doleo, quas pateris vices. Et quid jam ego faciam? Haraldo, an Patri obsequar? Servatos hic advenas cupit, ille perditos! ... At en! quid adeò solus puer, & cur tristis? *Flor.* Ah! sine me Lisbio loqui: scelera forum obfidem, furor plateas tenet: Eleutherium vidi captivum ad Præsidentem trahi: Dionysium & Rusticum non inveni: forsan ambos jam carcer habet. *Visb.* Utinam! Tu celer in curiam perge, & rem Patri nuntia. *Flor.* Quid ais? in curia reperiam herum? *Visb.* Sic aïo: perge ocyùs. *Flor.* In curiam herus nunc? Quid cogitem? *Visb.* Juva Mercuri, & serva parentem mihi. Prô! quanti me fluctus jaçant. Amor, Dolor, religio, ira, metus velut multiplici ariete hoc pectus quatiant... juvat tamen Haraldo obsequi, & si nondum captifunt, captivos Præsidi advenas sistere, ut eorum cruciatibus fortè commotus parens aliud consilium capiat. Fallor! an ipsi intrant? Salvete, ô boni Viri! quousque vagi vos ipsos inseritis laqueis, quos Præsides tendit? domum Parens offert, ubi latere securis liceat, nam Matrem ego placabo vobis.

SCE-

S C E N A IX.

Visbius. Dionysius. Rusticus.

D*ionysius.* Dominus JESUS pro hac humanitate gratiam tibi referat! sed de latebris jam non est cura: hoc te oramus, valedicere ut Patri liceat: nam ad Præsidentem imus, ut moriamur, ne moriantur pro nobis alii, quos hospitii suspicio premit. *Visb.* Imò servate vos nobis, ut possitis prodesse. Tutò latetis postquam persuasimus parenti denique, ut in curiam iret, & ut pristinae sacellum formæ restitueretur, permisit. *Dion.* Heu! infelix Lisbi! sic credam mutatum esse animum tibi! *Rust.* O boni cælites, succurrite misero, & reddite mentem bonam! *Visb.* Quid exclamatis? non est diversus à se Pater, videri tantum cupit, donec Cælum serenius rideat. *Dion.* Non licet sic fingere, & hæc simulatio scelus est. *Rust.* Et qui erubuerit Dominum JESUM coram hominibus, erubescet & ipse eum coram Patre suo. *Dion.* Unus est Deus, unus Dominus: gravem injuriam *uni* facit, qui colit *plures* honore pari, graviolem, si truncum aut lapidem, gravissimam, si juratos hostes Numinis, & miserabiles ad æterna incendia damnatos Spiritus æquali cultu dignos esse, per execrandum mendacium profitetur. *Visb.* Excusationem tamen meretur mendacium, & simulatio, quam extorquet necessitas: nisi per hoc medium, mala extrema non effugiet parens. Jactura opum, honoris, famæ, & officii, insuper exilium, egestas, carcer, catastæ, tormenta, & terribilium omnium terribilissimum, mors imminet, mors violenta, infamis, atrox! *Rust.* Hæc tu mala extrema vocas, quæ pueri nostri, & puellæ Romæ nuper cum risu sustinuerunt? O bone Visbi, prudentis est, *inter duo mala* minus eligere: tormenta minatur Tyrannus, tormenta Deus, ille momentanea, æterna iste: quid prudentia imperat? cui parendum est? *Visb.* Si tam rigidum habetis Deum, quis ei servire velit? *Dion.* Ah! exoptanda servitus est, imò unice exoptanda, & sola. Ecce
vix

vix homo est, qui non serviat homini: Rusticus civi, civis nobili, nobilis principi famulatur: & tamen hominibus, O Visbi, si nemo serviret, mirandum non esset, quia rarò fit, ut ad præstandum homini servitium magna aliqua utilitas alliciat, rariùs, ut impellat æquitas, rarissimè, ut necessitas cogat: verùm de Deo nostro, si qualis sit, rectè animo concepisses, mirareris, fieri posse, ut vel unus sit hominum, qui non fideliter obediat, promptusque semper etiam ad difficillimum obsequium sit: adeò nihil est hac servitute æquius, si consideres Dominum, nihil utilius, si attendas mercedem, & si ad ipsam hominis conditionem respicias, nihil necessarium magis. Sine, obsecro, quoniam huc nos sermo deduxit, paulò pluribus explicemus, quàm sit harum conditionum utilis consideratio, & ad toleratum tibi. *Visb.* Dicite: neque enim stolidam credo doctrinam esse, quam persuadere Patri potuistis. *Dion.* Igitur hoc primùm intellige, fieri non posse, ut felix sis, nisi aut in conditione *Domini*, aut in conditione *Servi*. *Visb.* Sic est: nam conditio media nulla datur. *Dion.* Jam, *Domini* ut sis, qui ab omni servitute exemptus nullum supra se Dominum agnoscere debeat, fieri non potest: neque enim adeò desipis, ut credas, Deum te esse, qui solus à nullo dependet. Homo es, à Deo creatus, ergò creator est Dominus tui, & tu illi servitium debes, neque aliundè, nisi ex hac servitute, tuam felicitatem sperare. *Vi.b.* Hoc palpo: sed quis sit ex tot Diis creator meus, hoc dicite. *Dion.* Postea intelliges: nunc hoc certum sit sibi, ab uno, non à pluribus creatum te esse. Nam si in formando te plures junxissent operam, cur junxissent? aut quia unus non sufficit? ergò impotens: vel quia liberè maluit cum aliis agere? ergò imprudens fuit, quia improvidè voluit te pendere à pluribus, atque adò non uni soli famulatum debere. *Visb.* Video stringi me, ut fatear, unum esse, unum solum, qui fecit, ut sim. *Rust.* Ingenuus es. Superest, ut, quam intelligis uni debere te servitute, uni servire velis: sic beatus esse in conditione *Servi* potes, cum conditio *Domini*

con-

conditioni creaturæ repugnet. *Visb.* Beatum me ut servitus faciat, nova mihi sententia est: exponite clariùs *Rust.* Imò ita beatum hæc servitus facit, ut, nisi servias creatori, æternùm futurus sis miser. *Dion.* Adverte per ordinem, quid docearis. Qui *Titulò Domini* beatus esse non potest, hoc ei superest unum, ut *Titulo Servi* beatum se faciat, & erit utique beatior, qui meliori, beatissimus, qui optimo Domino servit. *Visb.* Evidens conclusio est. *Rust.* Age jam, & elige, si potes, elige meliorem Dominum, quàm sit is, qui te creavit. Unus creavit te, & quò minùs crearet te, quis obsistere potuit? solus igitur creator est, qui te, si servias, ut decet, beatum, & si non servias, miserum potest facere, quidquid contrà nitantur alii. *Dion.* Ita sicut *totum esse tuum*, sic *totum bene esse* à Creatore pendet. Et O quàm bene est illi, qui hoc intelligit, & sicut intelligit, agit! attende discrimen, quo differt, qui Deo, & qui homini servit. Homo homini servienti sibi victum præbet malignè, vestitum vel nullum, vel vilem, mercedem exiguam: non sic Creator. Homo cum servo agit imperiosè, urget laboribus, incurium increpat, negligentem expellit, diligentem etiam ac fidelem vix oculò blandò, aut verbo leniore dignatur: Creator quem, putas, victum præbet famulantibus sibi? Ah! usque ad delicias, usque ad delicias amat! qua veste induit? veste gratiæ, O bone juvenis, veste gratiæ suæ, cui comparari nullum aurum, nulli pretiosi lapides possunt! & quam promittit mercedem? ipse, ipse erit merces tua magna nimis. Neque gravia imperat, sed leve est onus, jugum suave, & cui portando, ipse per gratiam suam succollat, recreans fessum, excitans languidum, blandiens negligenti, infidelem leniter increpans, patienter sustinens, nec, nisi invitus, ejiciens: qui verò fidelis est, eum DEUS tenerrimè amat, ita ut non jam servum appellet, sed vocet amicum, nec amicum modò, sed etiam filium nominet, ac ne nomen inane putes, hæredem faciat. *Rust.* Et ò quantæ hæreditatis! suspice, charissime, suspice! cæ-

Bb

lum

lum est hæreditas tua, cælum, ille locus deliciarum, unde omnis dolor, & tristitia exulat: Cælum, illud supremi Regis palatium, cujus pavementum tot aureis Stellis collucet: Cælum, cui si comparas hortos principum, fimeta sunt, si arces Cæsarum, tuguria sunt, si Elysiorum delicias, miseriæ sunt: Cælum, cujus gaudia nec oculus vidit, etiam qui omnia vidit, nec auris audivit, etiam quæ plurima audivit, nec mens capit humana, etiam quæ capacissima est. Quid tibi videtur: non æquum, non utile est, ut servias Domino tam bono, pro mercede tam grandi? *Visb.* Vehementer urgetis. *Dion.* Nempe quia beatum te esse cupimus, futurum miserum, nisi servias, Nam velis, nolis, serviendum est Creatori, neque unquam Spes emancipationis affulget. Quid enim facias? an latere inobedientia, & rebellio poterit? Deus omnia videt. An opponas te imperanti? Deo resisti non potest. Dæmones fortè invocabis, quales in lignis, & lapidibus colitis, ut te juvent Creatoris jugum excutere? frustra es: ipsi mancipia sunt rudentibus inferni ligata. Cælestes Spiritus trahes in partes? fideles ministri sunt, nihil audient. Res cæteras creatas implorabis? Bestias, elementa, orbem terrarum in sceleris communionem invitabis? Actum est: orbis terrarum contra te cum Creatore pugnabit. Unum est reliquum, ut Deus ipse te eximat, & à necessitate serviendi absolvat. Sed absit! potuit creare te Deus, vel non creare: Sed postquam creavit, tam necessarium est, te esse servum, quàm necessarium est ipsum esse Deum: nam si tu per ejusmodi exemptionem cessares esse servus, Deus cessaret esse Dominus, atque quod idem est, esse Deus cessaret. *Rust.* Quòd si post hæc omnia adhuc insurgis feroculus, & clamas: *Non serviam!* Clama, clama! fortasse connivebit ad tempus Creator, & sinet te ferocire aliquantum, sed non ideò liber es. Circumfusum undique te Numen tenet, servire debes. Hoc relictum est integrum, num servire malis *ad gloriam Misericordiæ*, beatus in cælo, num *ad commendationem Justitiæ* æternum infelix in inferno. *Dion.* Denique

nique hoc habe breviter: *Servire Deo regnare est, non servire, pervire.* *Visb.* Verosimilia dici percipio satis: sed à parentibus plurimum Deorum cultoribus natus, & à teneris in eadem Religione educatus non ira facilè mutor, ut subitò credam, *uni Deo soli me* servitutem debere, cæteros impunè contemni. Colam, si vultis, Deum vestrum, sed meos simul. *Dion.* Unus te creavit, ab uno pendes: à quibus non pendes, non sunt Dii, vana nomina, trunci, miseri diaboli sunt, quibus sine scelere non flectis genu. *Visb.* Cessa convitari. Vestrum non sperno Deum, vicissim ut meis maledicatis vos, non fero, non patior. Hoc tamen promitto vobis, cum transierit tempestas, quæ minatur exitium Patri, iterum de his audiam vos, si modò nunc moderari zelum possitis, & dissimulare, quod agit Lisbius. En! adest ex curia redux. *Dion.* O infelix! *Rust.* O miser!

S C E N A X.

Lisbius. Visbius. Dionysius. Rusticus. Florillus,

Visb. Amante Parens! nihil pæniteat te audisse suadentem filium: tua facilitas fecit, ut vicissim audierim ego Doctores tuos, nec procul absim à sensu tuo. *Lisb.* Sic sapias Fili, sic amo te. Et vos ô Patres, gaudeo, videreliberos, quos metuebam jam captos esse. *Dion.* Lisbi, Christianum sola peccata ligant. Libertatem nobis gratularis: dole de vinculis tuis. Tu captus es ab amore tui & tuorum, captus à servili metu Tyranni, captus à scelere. *Rust.* Quò abiit animus ille ingens, quò illa magna verba: Christianus nihil, nisi peccatum timet! quò heroica Resolutio hodie Deiparæ te devovendi, & ejus famulatum publicè, fuso etiam, si opus sit, sanguine profitendi? *Lisb.* Quis iste sermo est, Patres, quid peccavi? *Visb.* O homines imprudentes, & temerarii! sic me, sic Patrem, sic vos amatis! *Dion.* Tacere, scelus est, quando Dei gloria periclitatur, & animæ salus.

Bb 2

Lisb.

Lisb. Quid enim metuitis? alium me à me creditis! atqui idem est animus, qui fuit priùs. *Rust.* Idem animus, at non idem os, non eadem opera. Quousque simulas, bone vir! alium te esse negas, alium hic truncus loquitur. *Dion.* (*) Huic debetur ara! Eja! si idem es, monstrum dejice: sic probas fidem. *Lisb.* Hoc, Dionysi, quæso, ne impera. *Visb.* Sic places Pater. Nec quiescetes tandem? *Tempori* servire prudentia jubet. *Dion.* DEO servire *omni tempore*, Justitia exigit. *Lisb.* Sancta doctrina est: sed honor idolo fieret, si manu virili caderet. Florille! *Flor.* Ecce me! *Lisb.* Invade truncum, dejice! sterne! calca! *Flor.* In ignem trunce, in ignem! *Visb.* Heu! deceptus sum infelix filius! *Dion.* *Rust.* decepti nos! *Dion.* Probâsti fidem, Lisbi, amplector te! *Rust.* Triumphas Christe! *Visb.* At tu pæana canis ante victoriam. Me hoc spectaculum cruciat! quid jam ago? *Lisb.* Te cruciet, non abes procul à sensu meo? *Visb.* Sic eram: sed quoniam non estis tractabiles, i, rue in exitium ferox Pater, perge, quò furor impellit, jam nihil moror. Funus ipse tuum, & tormenta videbo intrepidus, & nihil dolens. *Dion.* Imò exulta, fili, de sorte tua. Mors Patris filium in eadem vestigia trahet. Jam nunc, sic me Numen amet, te veneror Christi Martyrem, qualem post biennium videbit Roma. *Lisb.* Hoc faxit Numen! beatum facit! *Dion.* Huc verte oculos, pro hoc morieris! *Visb.* Phantasma! nœniæ! deliria! *Dion.* Dei mihi loquentis vaticinia sunt. *Visb.* Jam nunc me Matri jungo, ut palam fit, quantum decipiaris deceptor miser. Ad præsidem eo. *Lisb.* Perge citò: facis, quod suadent scelerum Patroni Dii.

SCE-

(*) De Icone B. V. loquitur.

S C E N A XI.

Visbius. Haraldus.

*V*isbius. Facio, quod suadent scelerum ultores Dii. Est mihi testis cælum, nil sponte ago. Cogit Deorum honor calcare amorem Patris. *Har.* Vah! nigrô notanda calculô infelix dies! *Visb.* Age, quid furis Haralde! in curia quid est actum? nempe subscripsit sententiæ contra advenas Parens? *Har.* Euge! cùm Decretum Romanum Præses legit, (audi, & stupe audaciam viri,) surrexit Lisbius, ac insolenti fastu decretum impium, Deorum cultum sacrilegum, Crucifixum Deum & unum, & solum esse palam proclamavit. *Visb.* Heu me! & Præses quid? *Har.* Pressit iram, contentus jussisse, ut Senatu excederet, & teneret se domi suæ. Nunquid est intus? *Visb.* Triumphat, & velut in re bene gesta plaudit sibi. *Har.* Urget jam pænas Larcia & severas, & celeres: lictor imminet. Sed quod me in rabiem agit, hostes Deorum advenæ in suis latebris requisiti, reperti non sunt: timeo, ne longior fuga impios homines subtraxerit nobis. *Visb.* Utinam! *Har.* Quid utinam; fortè jam tu etiam hausisti virus? *Visb.* Utinam evasissent! saltem parens liberari posset à ferro infami. Nunc infaustos bubones secum habet miseræ sortis augures: hinc illæ lacrymæ. Jacet Mercurius stratus Florilli manu, paratur Altare, & Sacramentum dicet Parens Dei, ut vocant, Matri. *Har.* Sic mentem peregrina novitas fascinavit. *Visb.* Falleris: negant advenæ, hunc in Gallia cultum novum esse. Nam cùm idem ego nuper objicerem, interrogârunt illi, nihilne de Sibyllis, nihil de Altari audivissem, quod jam centum, & amplius abhinc annis nostri (*) Druidæ extruxissent Cornuti in spelunca subterranea, cum adjuncta inscriptione: *Virgini Pariturae!* & addebant, Statuam ibi dedicatam prodigiis claram fuisse, testem-

Bb 3

(*) *Sunt Sacerdotes Galli.*

testémque asserti sui Julium Cæsarem citaverunt. *Har.* Versuti sunt homines, & nempe sic Patri tuo se insinuârunt. *Visb.* Sed quidquid sit, si Mater est Dei, quam illi prædicant, non ideò cæteri Dii nostri cessant esse Dii: isti autem nos penitus esse novos volunt, hoc non ferendum est. *Har.* Et quòd Majorum ritus, velut si desipuissent omnino omnes, & isti soli saperent, ita damnent impudenter, ferendum minimè. *Visb.* Sanè, nisi velimus irasci nobis omnes Deos, ut placeamus ignoto Deo. *Har.* In nido opprimi jam istæ volucres possunt, & fortè sic placabis Præsidentem Patri, si locum prodis. *Visb.* Te sequor ducem. Fortunent Dii!

C H O R U S.

Antiquus B. V. Cultus Monachij semper fit
NOVUS. *

Genius Marianus. Genius Sodalitatis Comites.

Gen. Mar. **S**istite! tenemus Regiam
Solim Mariæ addictissimam.
Priusquam pergamus aliò,
Trahenda hic mora est,
Et explorandum sedulò,
Num adhuc vigeat antiqua Devotio.

Exhibetur Regia Monacensis, postquam Genius Marianus descendit ex nubibus.

Comes 1. Antiqua certè hic exhibet te
Virginis Statua *
Artificiosa, magnifica.

** Aerea Imago profertur inter geminas Palatii portas, cum supposita lucerna.*

Comes 2. Et ardet etiàmnum candela Symbolica.

Gen. Mar. Omen bonum video: gaudeo.

Trio.

** Praefecturam Sodalitatis hoc anno clementissimè accepit Serenissimus Princeps Clemens Crescentius Utr. Bav. & Sup. Pal. Dux &c. &c.*

Trio.

Flamma sancta surge, cresce,
 Magis, magis exardesce!
 Temporis injuria
 Tibi sit innoxia.
 Nihil in te multa hora,
 Nihil longa possit mora:
 Ardes quò diutiùs,
 Ardeas Sereniùs!

- Comes 1. At en! commodè se infert obvius,
 Ex quo certiora intelliges,
 Sodalitatis Latinæ Geniùs. *
- Comes 2. Prò ut fulget
 Novis superbus vestibùs! * Prodit ex aula libellum
 supplicem volvens, & se
 cum plaudens.
- Gen. Mar. Suspectares! nam quid? si à se degeneravit?
 Si cum veste *mores antiquos* miser mutavit?
 Averte Malum MATER PROPITIA!
- Gen. Mar. Subscripsit manu propria:
 Magnæ Dominae Servus Perpetuus
 CLEMENS CRESCENTIUS.
 Exosculor! plaude Sodalitas!
- Gen. Mar. Amice! quæ gaudia nuntias?
- Gen. Sod. O Salve Mariane Genie,
 Ut ades in tempore!
 Nova habeo: *nova lætissima*,
 Quibùs beat ista me Regia.
 Ut mihi daret Præfectum Principem,
 Iterum supplicavi,
 Iterum impetravi. Nimirum,

Arietta

*Marianæ Devotionis**Arietta.*

Jam sua ab origine
 Hæc Domui Bavaricæ
 Propria est Gloria :
Devota est Mariæ.
 Hinc erga me affectio,
 Hinc precibus, quas offero
 Patulæ quotidie,
 Et faciles sunt viæ.

Gen. Mar. Gratulor tibi, & mihi. *
Magnæ Domine Servus Perpetuus,
Antiqua votivæ verba sunt Formulæ,
 Quibûs exprimitur integra
 Cultûs Mariani *Substantia.*
 Exsolvisti me unô dubiô :
 Est, est adhuc Principum *antiqua* Devotio.
 Sed jam tu me tenes ambiguum.
 Dic: *Eundémme*, qui eras olim, an video *alium*
 Sodalitatis Latinæ Genium?

Gen. Sod. Nempe hæc turbat te pompa vestium?
 Fateor, & glorior penitus *Novus sum!*

Gen. Mar. Novus sum! heu me.. intelligis, ô bone,
 Quantum, contra te loquaris præjudicium?

Aria.

Suspecta res est Novitas,
 Et cautè eligenda:
Antiquitas, Antiquitas
 Prudenti est colenda.

* *Legit.*

2. Pru-

2.

Pruritus res *novandi*,
Antiqua immutandi,
 Plerumque est inutilis,
 Rarissimè laudabilis,
 Et fere inanissimæ
 Partus gloriolæ.

Gen. Sod. Amice, nihil metue:
 Quæ objicis, ut brevis sim, solvo Philosophicè.
 Dico: anxius es meritò,
 Si nova est, *quam indui*, Devotionis *Substantia*:
 Immeritò, si sola nova sunt *accidentia*.
 Quid autem loquor auribus? oculis utere,
 Et ut intelligas, quæ mea sit *novitas*,
 Oratorium ingredi. *

* Exhibetur novus
 fervor omnium Or-
 dinum, & Statuum,
 post translationem
 Conventuum in diem
 Sabbathi.

Gen. Mar. Superi! quæ me rapit Augusta species
 Cultûs insoliti,
 Qualem non vidi alibi!

Comes 1. Antiquus est!

Comes 2. Novus est!

Gen. Sod. Novus, & antiquus est.

Aria.

Antiquum cultum colo:
 Ne verò antiquetur,
 Ut *nova* conservetur
 Per adjumenta, volo.
 Sic, utili consiliò,
 Dum esse *novus* ambio,
Antiquus maneo.

Cc

2. Dc-

Devotio est Ignis:
 Vis ignis incrementum,
 Da *novum* alimentum:
 Nam sine *novis* lignis
 Non diu flamma subsistit,
 Consumit se, & deficit:
 Et quis est Flammæ finis?
 Cinis.

Gen. Mar. Sapis amice! bona, bona est *Novitas*,
 Per quam alitur *antiqua* Pietas,
 O jucundum spectaculum!
 Plaude Virgo! crevit, crevit Devotio,
 Et crescet (loquor oraculum) * ** Exhibitio.*
 Crescet amplius sub *CLEMENTE* | *CRESCENTIO*!
Gen. Sod. Credo vaticinio, quia novi *CRESCENTIUM*,
 Et scio, quid possint exempla Principum.
Gen. Mar. Et quid non possint?

Duetto.

Gen. Mar. Exempla Principum
 Sunt Magnes cordium:
Gen. Sod. Vel, quæ sunt ferrea,
Ambo. Trahuntur.
Gen. Sod. Ad hoc se speculum
 Componit sæculum:
Gen. Mar. Hunc Solem Sidera
Ambo. Sequuntur.

Gen. Mar. Ergò plaude charissime!
 Si pergis, quod agis, agere,
 Si fervorem *antiquum novis* industriis alere,

Hæc erit Deiparæ
 Ex omnibus Sodalitatibus
 Prima in amoribus.
 Ego pergo ad cæteras,
 Felix, si tuæ similes reperiam alias.
Gen. Sod. Saltem decretum est, *in isto litis genere*
 Nulli alteri cedere.

Aria.

Hæc decet Sodales arena
 Honoris, ac meriti plena,
 Certare,
 Quis DEIPARAM
 Teneriùs possit amare:
 Amemus!
 Certatim amemus!
 DUCE CRESCENTIO
 Crescat contentio!
 Præit: sequamur!
 Certatim, certatim sequamur!
 Hæc sancta, hæc dignissima,
 Est lis de præcedentia.

PUNCTUM II.

S. Lisbii ex cura Profectus.

SCENA I.

Lisbius. Dionysius. Rusticus.

Lisbius. Absolvi syngrapham: meditari jam verba juvat, quæ
 dictastis, ut exardeat cor, & se devotiùs consecret: *Dion.*
 Prudens consilium est, & bona ratio. *Rust.* Sic incipis: *Sancta*
Maria,

Cc 2

Maria, Mater Dei, & Virgo! verba pondus, & sensum gravissimum habent. *Dion.* Quidquid de Maria magnificum diximus tibi, hac synopsis includitur, summa Sanctitas, qua splendet, *Sancta Maria*, summa Dignitas, qua eminet, *Mater Dei*, summa Puritas, qua gaudet, & *Virgo*. *Lisb.* Sic est: hæc tria omnia in memoriam revocant, quibus ad amandam Virginem me incitatis. *Rust.* Repetere juverit. *Sancta Maria!* Sanctitas, vir magne, duo complectitur, *copiam* virtutum, & *excellentiam*. Cùm de copia virtutum Mariæ diximus, jussimus te Cælum aspicere, & numerare stellas, si posses: meministi? *Lisb.* Et jucundus aspectus fuit, quia quocunque vertebam oculos in vitam Virginis descriptam in Evangelio, innube cælum apparuit, & luminibus *sine numero* splendens. *Dion.* Sed numerum *excellencia* vincit, cujus magnitudinem quatuor dimensiones efficiunt, ex quibus quanta sit Deiparæ sanctitas, conclusimus. *Lisb.* Recordor omnia, & primùm, dicebatis, tantò major est virtus, quantò major est *promptitudo voluntatis*, qua exercetur. *Dion.* Et quis promptior esse potuit præ Maria, quæ sola sine labe Originis, unde nobis tot virtutis obstacula sunt, felix concepta est. Deinde tantò major est virtus, quantò *gratior est Deo anima*, in qua recipitur. *Lisb.* Et quis alius fuit gratiâ Dei plenior, ac Maria? nullus utique Sanctorum fuit, imò nec simul omnes: nam quid denique omnes sunt, nisi servi Dei, ipsa autem Mater est. *Dion.* Postea tantò major est virtus, quantò *sublimior finis*, propter quem exercetur. *Lisb.* Ah Maria, sola, sola ipsa, quidquid egit, nunquam distractè, nunquam ex impetu, nunquam ex naturæ impulsu, nunquam ex inferioris virtutis motu egit, omnia ad sublimissimæ charitatis exercitium direxit. *Dion.* Denique tantò major est virtus, quantò *frequentius* agit. *Lisb.* Et quis actus virtutum potuit magis multiplicare, quàm Maria, quæ sola etiam dormiens rationis usu non caruit, & nullum motum pium accepit, cui non tota virium intensione collaborasset. O sancta, ô sanctissima

ma anima, cujus *memoria* semper innatavit suavissimo mari Divinitatis! cujus *intellectus* semper habitavit in lumine clarissimo summorum Mysteriorum! cujus *voluntas* semper arctissimè adhæsit castis amplexibus Sponsi Divini! cujus *animus* semper serenus, noctem tristitiæ, intemperiem iræ, nubila cupiditatum, turbines timorum semper ignoravit! *Rust.* Nempe sic decuit. Palatium Virgo fuit, quod extruxit Artifex *Sapientissimus*, & infinite *dives*, & extruxit *pro se*, credine potest, quod pepercerit sumptibus? *Lisb.* Vis dicere, cui de gratiæ magnitudine, qualem de Maria prædicatis, aliquod dubium est, illum nescire nempe, quantam Virginis dignitatem hæc verba efferant: *Mater Dei.* *Dion.* Dignitas est, quam admirari præstat, quàm laudare. Relativa sunt Mater, & Filius: igitur quàm parum explicare possum, quid sit esse Deum, tam parum possum dicere, quid sit esse *Matrem Dei.* Neque tamen, ô Lisbi, (dicere ausim,) neque tamen hic titulus est, quo illa maximè compellari gaudet, nisi tertium addas, & *Virgo*: hoc illi nomen placet, quia Virgo Virginum est, *Virgo prudentissima* quæ cum Maternitatem recusaret, ut servaret virginitatem, admirabili prodigiô & hanc servavit, & illam obtinuit: *Virgo veneranda*, quia tantæ verecundiæ, ut vel cum Angelo loqui metueret: *Virgo prædicanda*, quippe tantæ cautelæ, ut, quanquam confirmata esset in gratia, tamen ita custodiret sensus, & pericula fugeret, ac si fomite non careret: *Virgo potens*, quia, cum vixit in terris, solo aspectu, cum regnat in cælis, solo nomine Asmodæum fugat: *Virgo Clemens*, quia tenerè compatiens miseris, qui in cænum prolapsi sunt, modò opem implerent, & surgere satagant: *Virgo fidelis*, deferens neminem, nisi à quo prior deseritur. *Lisb.* O Superi! quàm dulce pabulum mentis vel in uno verbo offertur. *Visb.* Pater! *Lisb.* Iterùm turbas? non sum Pater Filii, qui hanc Matrem non colit. *Visb.* Aliud volo. Nunc sape saltem, & hanc imaginem conde: jam cum satellitio propinquus Haraldus ad-

est, ad tribunal rapturus hostes Deorum: aut trade, aut simul trahent. *Lisb.* Bonus es nuntius, simul ibimus. Sed prope-
randum Sacramentum est, quo me Virgini voveam, ut fortior
in prælium eam. *Dion.* Accede igitur, ecce Mater tua! *Lisb.* Do-
mina mea! *Rust.* Accipe ardentem cereum, Symbolum aman-
tis animi! *Lisb.* O Maria!, tu scis, quibus incendiis hoc pectus
æstuet, ut te videam jam non in imagine, sed vivam, immorta-
lem, gloriosam! Magna Domina, quantò beneficiò devincior ti-
bi, cum in servum accipis misellum hominem. *Visb.* Ah! Pa-
ter, Haraldus adest! *Lisb.* Heu! pudet serviisse hactenus profa-
nis gentium simulacris, serviisse concupiscentiis pudet. *Dion.*
Adeste Angeli, ad hoc spectaculum! propinqua *Visb.* discere, quod
docet Pater. *Visb.* Metus, & dolor discerpunt cor: meus non
fum! *Lisb.* Nunc, nunc unum adoro Dominum, tuum, ò Vir-
go, Filium, unam veneror Dominam, te, te unam! tuum me
servum perpetuò gloriabor. Testis hæc sit syngrapha, testes
Cælites, testis cordis arbiter Deus, testis sanguis, quem jam profu-
sum eo. *Dion.* Rumpe costas pectus, & spatium concede gau-
dio, quod mentem obruit. *Visb.* Heu! jam ingressus est mi-
les. *Lisb.* Obvius venio: Virgo juva. *Dion, Rust.* Eamus, &
moriatur!

S C E N A II.

Personæ omnes.

H *Araldus.* State hîc. * *Lisb.* Amice salve. *Har.* Amicus non
est Haraldus, quisquis est hostis Deorum. Præsidis impe-
rium fero acerbum, & grave. Aut tuo quoque calculo hos dam-
nes seductores, necesse est, aut damnas te. Satellites in vesti-
bulo stant. *Lisb.* Lubenstrado me. Christianus nihil, nisi pec-
catum, timet. *Dion.* Det tibi Dominus vitam æternam Ha-
ralde,
Ad Satellites.

ralde, pro nuntio tam beato. *Rust.* Hæc est dies, quam fecit Dominus! *Lisb.* Dies, qua videbimus Dominum, & Dominam à dextris ejus! fili! tibi hoc sacellum commendo: cave, mutes, quod statuit Pater. Primum in Gallia dicatum est *Virgini Parenti*, alterum post illud, quod Majores nostri dicaverunt *Virgini Pariturae*. *Dion.* Felicibus est dicatum auspiciis: nam sic mihi præsciis animus loquitur: Huic Fundamento inædificabitur Regnum Christianissimum, & Studiosissimum honoris Mariani. *Rust.* Cadentibus nobis tu adversus hostes defendes te, & portæ inferi non prævalebunt! *Lisb.* Sic triumphas! sic magnificas nomen tuum! hac spe jam felix ad palmam eo. Visbi, non me sequeris? *Visb.* Ah! *Lisb.* Inutilis gemitus est. Video, nondum es fortis satis: eris autem, si posthac pro Patre hanc Matrem ames. Ama, & vale. *Har.* Per stygem, delibera, quid agas, Lisbi! *Lisb.* Quid moras injicis? in cælum propero. *Dion.* *Rust.* In cælum! *Visb.* Sic abiit Parens! *Har.* Mira Festinatio fuit. *Visb.* Miser sum! *Har.* Cessa, nihil gravius patietur Pater: cum procul apparet mortis larva, etiam pueri rident: propinqua vel viros terrefacit. *Visb.* At non Christianos, qui nihil, præter peccatum timent. Heu! video persistet pertinax Pater. *Har.* Hoc ne permittant, exorandi sunt Dii. *Flor.* (*) Vah! magnum Deum, de quo tantillus superest cinis! *Har.* Quid tu hic, puer? *Flor.* Herum volui. *Visb.* Jam ulciscuntur in Patre Dii Sacrilegam, quam fecisti, injuriam scelestus Flagrio! inter lictores Lisbius gemit. *Flor.* Et hæc ultio Deorum est? En (*)... hoc sunt vestri Dii! ego ad herum propero, in vincula, in necem, in cælum, in cælum! *Har.* Ut te Styx atra glutiat infamis puer! combusti Mercurii effudit cinerem scelus! hoc audent pueri: & miraris, iratos huic domui sævire Deos! Eja! Si Patrem amas, placam offensa Numina! par pari refer! hanc iconem lacera, everte aram! *Visb.* Haralde, age, quod tibi videtur. Me intus cupido urit, videndi, quid Patri fiat.

SCE-

(*) Prodit cum cineribus Mercurii cremati. (*) Difflat cin...

S C E N A III.

Haraldus. Florillus.

H*Araldus.* Agat, quod agit Lisbius : pereunte illo vivet Haraldus felix. Hic diestriumphime! Eja! aude Haraldaliquid, quod laudent Dii! Superstitiosum Altare ruat, & conscissa imago cremato parentet Mercurio. Sic decet. (*) Quid hoc Schediasma vult? *Sancta MARIA, Mater DEI, & Virgo, Lisbii hæc manus est, hoc Sigillum. Tuus vivam, & moriar tuus! .. me totum transcribo tibi ... & totus mundus diligat vos O JESU, O MARIA, amores mei! ... mancipium devotum ex asse, Lisbius.* Profectò fervuit vir : & quid sic rapuit? ... Modesta est facies, nihil leve ... in fronte Majestas sedet, sine superbia .. in genis decor, sine protervia ... in labiis rubor, sine petulantia ... nihil elatum in superciliis ... & oculi spirant Divinum aliquid ... verè vultus amabilis est. Deam mihi aliquam videre videor: quin sentio intus flammaram aliquid, & quod insolitum est, sine foetore: purus se amor movet : non satior aspectu ... quid agis imbellis anime! .. rapior penitus! .. prò Dii! totus evanuit furor! num ego Haraldus sum vindex Deorum! .. vinco me lulciscor Deos! ruat ara, ruat! *Flor.* O JESU solatium meum! quis mihi det mori pro te ad heri exemplum mei! *Har.* Quid audio? occisum jam esse Lisbium, ais puer? *Flor.* Felix obiit : ego hoc à moriente spoliū vindicavi mihi. *Har.* Ergò in superstitione pertinax hæsit? *Flor.* Impium edictum Cæsaris rursus, ut approbaret, ostendit Præses, quod ille indignans sceleri laceravit protinus, omnes publicè Deos execrans, unumque se adorare Christum professus. Fremuit barbarus, & sine mora abripi jussit, ac capite plecti. *Har.* Sic meruit rebellis Diis, & Cæsari. Quid autem advenis? *For.* Ah! jam & ipsi trahuntur ad necem : solus ego in-

(*) Reperit formulam, & contemplatur imaginem per intervalla,

infelix mori prohibeor. Jo! Haralde, tu mihi hanc gratiam fac: vindica crematum à me Mercurium, occide me! *Har.* Sentis tandem ultores Deos imprudens puer! meruisti mortem: sed vitæ gratiam facio, si facinus detestandum expias facinore melior. Age, hanc aram dirue, Iconem crema. *Flor.* Cru- delis, impie! an ego vitæ gratiam petii? detestor Deos! Chri- stum amplector! amo MARIAM! mori, mori, hoc votum est meum. *Har.* Audacule! si adeò mori cupis, cur ex arena fu- gisti? *Flor.* Injuriam facis: non fugi. Redire huc Dionysius iussit, ut his armis Sacellum contra Haraldum defenderem. *Har.* Insultat puer. Intelligo: moram increpatis & lentam vindictam, O mea Numina! Tandem obedio: ruat ara, ruat! *Flor.* Me vivo, plus ultra non feres pedem! *Har.* Vah! .. sed quid ambi- go? Spectate Dii, adeste furia, maetabo vobis hoc frustum pueri. *Flor.* Cervicem porrigo: Accede! feri!

S C E N A IV.

Visbius. Haraldus. Florillus.

Visbius. O prodigia! prodigia! .. heu! quid ferrum micat!
Har. Victimam maetabo stygi. *Visb.* Siste, aut in me verte, sum Christianus! Florille surge, me feri Haralde, sum Christia- nus! *Har.* Fulmina Jupiter, quam vocem audio! *Visb.* Pro- digia, Haralde, vidi, quæ si vidisses tu, fores, quod ego sum. *Flor.* Nempe triumphat Christus! *Har.* Narra tu. *Visb.* Tua Soror Larcia, Mater mea, obstupesce admirabilem eventum re- rum! *Har.* Nempe immota adstitit supplicio viri? *Visb.* Oc- cisa est. *Har.* Occisa Soror? *Visb.* Et Christiana! *Har.* Men- tire aliud, hoc non credo. *Visb.* Occisa, quàm verè vivo, & Christiana. *Flor.* O stupenda virtus Christi! *Har.* Non credo. *Visb.* Audi saltem. Patris & trium advenarum morti insultans adstabat mulier, cùm inauditò prodigiò se repentè mu-
D d tavit.

ravit. Dionysii capite plexi corpus nempe se attonitis omnibus
 erexit in pedes, decussum caput levavit solo, & per 40. passus de-
 ferens, in sinum Paulæ viduæ posuit. Dum nos stupemus, re-
 pentè Mater jam impos sui, Christiana sum! clamat, & in mediam
 lictorum turmam profilit, à quibus, ne plures traheret, jussu fu-
 rentis Præsidis necata, secuta est Patrem, post breve certamen
 æternum felix! *Flor.* O cælum, & cur hanc sortem mihi invides!
Har. Quæ hæc sunt monstra? *Visb.* Opera sunt magni DEI,
 quem ista Virgo peperit. Haralde, ades! ad istam aram aut me
 occide, aut mecum magnæ Dominæ, ejusque filio æternum ser-
 vitium jura: sum Christianus! *Har.* Quò trahor!.. sacrilege
 Chalybs peri! magnus est Christianorum Deus, magna DEI
 Mater! stratum, Virgo, Haraldum vide, & immania deprecantem
 scelera! heu! pudet diutius ante oculos tuos morari! *Visb.*
 Gloriosa Domina, imus & nos, & moriemur pro te. *Flor.*

Imus audacter: *Christianus nihil, nisi peccatum,*
timet.

M E.